ÑAPA

Weekendbijlage
van dagblad Amigoe
zaterdag 14 maart 2015

Open Atelier Route 2015

Uitgelicht
Pagina 3

Inhoud

1 Voorpagina

2 Inhoud

3 Uitgelicht

4 Gezondheid

5 Historie

6&7 Cultuur& literatuur

8&9 Moedermelkbank

10 Marketing

11 Eten & drinken

12&13 Tango Karibeño (slot)

14 Recht

15 Puzzels

16 Bestemming Curaçao

Foto van de week.

Twee Caribische parkieten hebben elke dag de tuin van de familie Snijders op Banda'bou als vaste hangplek uitgekozen. Dit op zoek naar de smakelijke vruchten van de wilde passiebloem. Deze foto werd ingezonden door Theo Snijders.

Heeft u een mooie foto? Stuur hem dan naar napa@amigoe.com

Colofon

BLADMANAGER Linda van Eekeres
email: napa@amigoe.com
telefoon: 7672000

EINDREDACTEUR Hans Vaders

VORMGEVING Wendela Ataliede
Oscar Vanegas

STAGIAIRE Merlin van Mil

Voorpaginafoto: Ken Wong

Tekst en foto's:

Ingemara Bak
Marja Berk
Evert Bongers
Monique Casimiri
Fred de Haas
Lennart Huijsen
Brede Kristensen
Judice Ledeboer
Milangela Plate
Marcel Truyens
May Voges
Mineke de Vries
Miriam de Windt
Ken Wong

Thuis.

Omroepen

Het was nog in de tijd dat wij studeerden. Net fris uit Curaçao ontdekten wij Nederland. Winkelen was een belevenis op zich. Hier had je warenhuizen. Die had je op Curaçao toentertijd niet. En zeker niet roltrappen. Er was één winkel in Punda die een roltrap had. Ik heb geen idee meer hoe die heette of wat ze er verkochten, maar daar gingen we wel eens naar binnen. Enkel en alleen voor de roltrap. De roltrappen hebben allang hun charme verloren en ook het fenomeen warenhuis is gewoon geworden. Het grote voordeel van zo'n warenhuis is dat je er lekker veel kan kopen. En van alles wat. Je hebt er etenswaren, kleding en accessoires van allerlei merken, make-up, woonaccessoires, kantoorartikelen, televisies. Je kan zo gek niet bedenken of ze hebben het er wel.

Monique Casimiri

De winkels zijn soms zo groot dat je elkaar gemakkelijk even kwijt raakt. Ik zeg met nadruk even, want elkaar vinden deden we altijd wel weer. Je sprak een duidelijke plek af waar je elkaar weer zou treffen. Alleen kleine kinderen hebben de nare gewoonte om weleens een andere weg te kiezen dan de ouders zich hadden voorgenomen en regelmatig komt het voor dat zo'n kind dan zijn ouders kwijt is. Daar hebben ze een mooi systeem voor uitgevonden. Het omroepsysteem. Dan hoor je door luidsprekers door de hele winkel heen geroepen: 'Willen de ouders van Pietje zich melden bij de klantenservice. Hij heeft een blauw jasje aan en een snottebel die afgeveegd moet worden.' Ook andersom gebeurde het: 'Wil Pietje zich bij de klantenservice melden? Pietje kom je naar de klantenservice? Je ouders staan hier.' En aangezien Pietje nog niet tot tien kan tellen of kan lezen zal hij nog wel ronddwalen in dat warenhuis, want de klantenservice zal hij nooit gevonden krijgen. Maar goed.

Mijn vriendinnen, beiden overigens ook van Curaçao, vonden dit een werelds systeem. Zij hadden echter een nare gewoonte ontwikkeld hieromtrent. Meerdere keren als wij in het warenhuis waren lieten zij mij omroepen door de klantenservice. Dan stond ik niets vermoedend bij een paar oorbellen te kijken en hoorde ik door de luidsprekers: 'Wil Moniqueje zich melden bij de klantenservice, haar moeder staat op haar te wachten.' Met het schaamrood op de kaken begaf ik mij richting klantenservice waar ik die meiden dubbel zag liggen van het lachen.
In het warenhuis heb ik mij nooit meer afgezonderd van hen. Het bekende spreekwoord van de ezel en zich stoten zou mij geen derde keer meer overkomen.
Opgelucht dat het mij bespaard bleef ging ik met de trein weer naar huis. Op het station kocht ik nog een broodje voordat we de bus zouden nemen. Ik hoor gekraak en gepiep en dan een vriendelijke mevrouw uit een speaker: 'Wil Monique zich melden bij de NS servicebalie? Naar de servicebalie Monique. Je moeder staat op je te wachten.'

Uitgelicht.

Open Atelier Route 2015

‘P’ariba di brùg’

Gedurende twee weekeindes konden bezoekers een kijkje nemen in het ‘heilige der heiligen’ voor kunstliefhebbers: het atelier van de kunstenaar. Na ‘p’abou di brùg’ waren het afgelopen weekeinde de kunstenaars ‘p’ariba di brùg’ die hun ateliers openstelden. Zo ook Lucia Schnog, Joke Piso, Nel-An van Eenenaam en Elsbeth Kooijman (foto rechts boven) die hun handwerk, quilts en borduurwerk tentoonstelden. De figuren van keukengerei zijn van Marcel van Duijneveldt. Onder Ans Mezas. Op de voorpagina Ellen Spijkstra en gastkunstenaar Ciro Abath uit Aruba.

Foto’s: Ken Wong

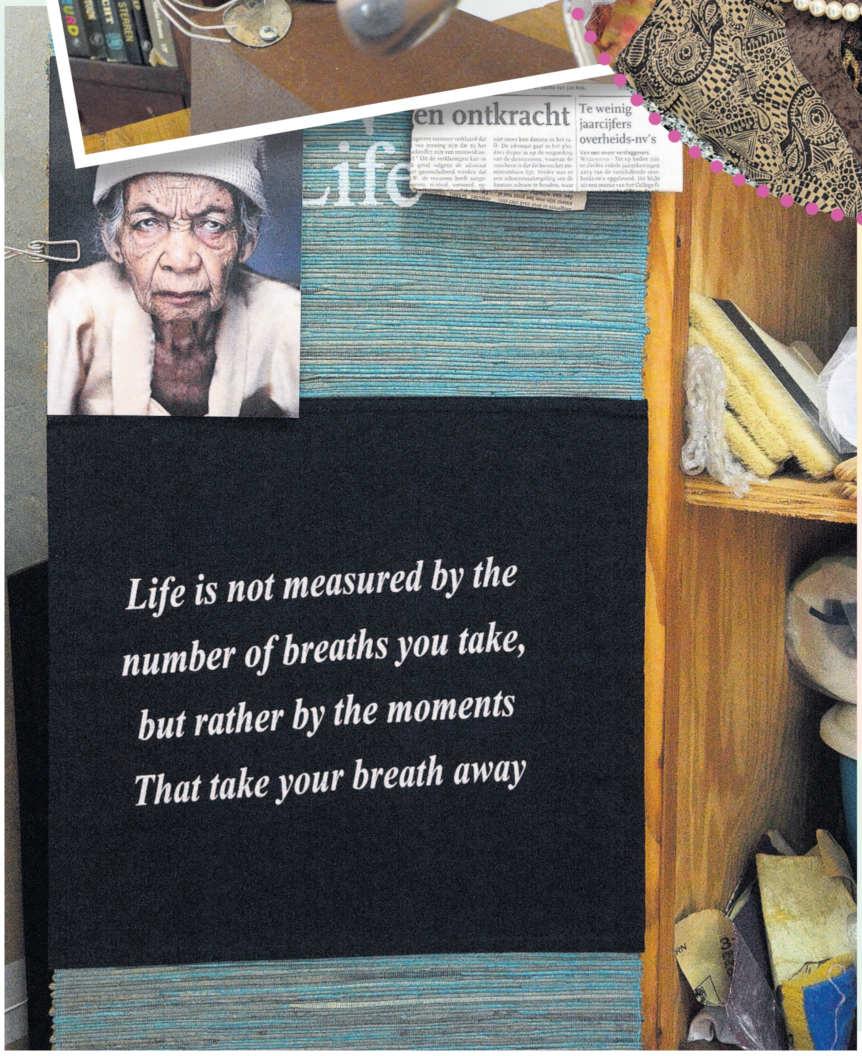

Mens & Psyche.

Seksverslaving

Vrijwel iedereen ervaart bij tijd en wijle een zekere behoefte aan of zin in seks. Als het hebben van seks op dat moment niet mogelijk is, dan vindt de persoon dat wellicht eventjes jammer, maar hij ervaart het niet als een kwelling dat zijn behoefte aan seks op dat moment niet kan worden bevredigd.

Tekst: **Milangela Plate**

Bij een seksverslaafde is dat wel het geval; hij/zij voelt zich op zo'n moment wanhopig, kan gedachten aan seks en de drang aan seks niet in bedwang houden en zoekt naar een manier om de drang naar seks te bevredigen, soms ten koste van alles.

Zoals drugs-, alcohol- of gokverslaafden een onweerstaanbare drang hebben naar respectievelijk drugs, alcohol of gokken, ervaart een seksverslaafde een oncontroleerbare drang naar seks. Iemand die seksverslaafd is, is meer bezig met seks dan hij of zij eigenlijk zou willen. Dit uit zich onder meer in het hebben van veelvuldige seksuele contacten, dwangmatig masturberen, obsessief fantaseren over seks, urenlang porno kijken, erotisch chatten (cyberseks), dwangmatig op zoek gaan naar anonieme seks, zoals prostitutiebezoek. Andere kenmerkende gedragingen:

- Een sterke drang naar seksuele activiteiten en daarbij geen controle kunnen uitoefenen op deze impuls, resulterend in bijvoorbeeld steeds vaker seks hebben, het frequenter bezoeken van prostituees of met meer/andere partners seks hebben dan men eigenlijk wil;
- Veel tijd steken in seksuele activiteiten, zoals veel tijd besteden aan het bezoeken van porno-websites of urenlang zoeken in seksadvertenties. Veel geld uitgeven aan pornografische dvd's en tijdschriften, betaalde internetsites en bezoek aan prostituees met financiële problemen tot gevolg;
- Prikkelbaar of wanhopigvoelen wanneer seks of een vorm van seksuele activiteit niet mogelijk is, wanneer de drang daartoe aanwezig is;
- Verwaarlozing van andere dingen in het leven, zoals partner, werk, studie, vrienden doordat men steeds bezig is met de seksuele drang;
- Graag willen, maar moeilijk kunnen stoppen met het problematische gedrag, ook al heeft het ongunstige gevolgen en brengt het flinke risico's met zich mee, zoals relatieproblemen/scheiding of gezondheidsrisico's door onveilige seks.

Seksverslaafden schamen zich enorm, ervaren schuldgevoelens en durven niet goed over hun verslaving te praten. Zij worden erg vaardig in liegen en het verzinnen van smoezen in pogingen om hun verslaving verborgen te houden voor partner en familie. Naarmate de drang en zoektocht naar seks groter wordt, wordt ook hun geheim groter en moeilijker te dragen.

Seksverslaafden doen verwoede doch vergeefse pogingen om in hun eentje met hun probleem om te gaan. Wanneer zij steeds falen in hun pogingen om te stoppen met hun gedrag, worden hun frustraties en problemen steeds groter, evenals het isolement waarin zij langzaam maar zeker terecht komen.

Het grootste probleem voor seksverslaafden is dat seksverslaving in tegenstelling tot andere vormen van verslaving wordt gezien als een morele afwijking en niet zozeer als een psychische aandoening.

Oorzaak

Net als bij alcohol, drugs en gokverslaving ligt er meestal een ander probleem ten grondslag aan de verslaving. Een nare ervaring uit het verleden of actuele moeilijke situaties of emoties, waarmee de persoon niet goed kan omgaan en waarvoor hij als het ware een uitweg zoekt.

Net zoals het bij een alcohol- of drugsverslaving eigenlijk niet eens zozeer gaat om het genieten van drugs of alcohol, gaat het bij een seksverslaving ook niet om de seks zelf. Anders dan bij een gemiddeld persoon, gaat het hebben van seks bij een seksverslaafde namelijk vaak niet gepaard met plezier of genot.

De alcohol, de drugs of in dit geval de seks, zijn slechts een middel waarmee de persoon psychische pijn, ongemak, kwellingen waar hij niet mee om kan gaan, probeert te verdoven of te doen verdwijnen.

Echter, zolang het echte probleem, bijvoorbeeld een uiterst stressvolle situatie of een trauma, nooit opgelost wordt, zal de persoon steeds verdoving moeten blijven zoeken.

In geval van een seksverslaving is het verdovende middel seks; bij seksuele activiteiten komen er stoffen (dopamine en adrenaline) in je hersenen vrij, die zorgen dat je je goed voelt.

De Engelse seksuologe en relatietherapeut Paula Hall heeft onderzoek gedaan naar seksverslaving. Volgens Hall zijn er in de praktijk steeds meer militairen die hulp zoeken voor een seksverslaving. Het gaat veelal om militairen die in Afghanistan hebben gediend en daarbij via het internet porno hebben gebruikt als een uitweg. De gemakkelijke toegang tot porno via het internet biedt mensen in uitermate stressvolle banen/functies een gemakkelijke manier om te ontladen. Anders dan bij drugs- en alcoholgebruik, realiseren mensen die gebruik maken van porno als ontspanning zich zelden dat dit een verslavende uitwerking kan hebben. Sommigseksuologen hebben de indruk dat seksverslaving in toenemende mate voorkomt. Alhoewel het niet geheel duidelijk is wat deze vermoedelijke toename in de hand werkt, bestaat wel het vermoeden dat de toegankelijkheid van porno via internet hiermee verband houdt. Porno is hierbij te zien als een vorm van 'drugs' voor de seksverslaafde.

Behandeling

Om van een verslaving aan alcohol of drugs af te komen is geheelonthouding van alcohol of drugs een belangrijke stap; dat wil zeggen dat men zijn hele leven verder weg moet blijven van alcohol of drugs en alles (een bar, bepaalde vrienden) wat het verlangen daarnaar kan uitlokken. Dit omdat een verslaafde eigenlijk altijd een zwakte behoudt voor hetgeen waar hij verslaafd aan was.

In tegenstelling tot alcohol en drugs, kan seks worden geschaard onder de basislevensbehoeften van een mens en het is daarom irrealistisch om iemand voor te schrijven zijn leven lang geen seks meer te hebben om vrij van verslaving te zijn. Een celibatair leven is niet voor iedereen weggelegd; veel seksverslaafden hebben een relatie of huwelijk en willen uiteindelijk een gezond seksleven met hun partner hebben.

Een seksverslaafde moet dus op een andere manier grip leren krijgen op zijn verslaving. De persoon zal moeten gaan leren onderscheid te maken tussen gezonde en minder gezonde vormen van seksueel gedrag. Voor dit proces zullen maanden en soms zelfs jaren nodig zijn. In een behandeling zullen seksverslaafden tevens leren achterhalen welke pijn of moeilijkheid zij eigenlijk proberen te verdoven met seks en gaan zij op zoek naar gezondere manieren van omgaan met de betreffende pijn of moeilijkheid. Daarnaast zullen er maatregelen genomen moeten worden om terugval in de verslaving te voorkomen, zoals het afsluiten van internet of het blokkeren van de toegang tot sekspagina's op internet, de harde schijf van hun computer pornovrij maken en het vermijden van plaatsen en personen die de drang naar seks uitlokken.

Milangela Plate is gerontoloog/psycholoog. Psychologisch Adviesbureau Take Care B.V.
Email: milangela.plate@takecare.cw

Verkiezingscampagne op de Bovenwinden

Na zestien jaar op de Bovenwindse eilanden te hebben gewerkt als griffier en als plaatsvervangend en waarnemend gezaghebber, werd Willem Lampe in 1930 overgeplaatst naar de Benedenwinden waar hij verschillende functies bekleedde, zoals officier van justitie op Curaçao, notaris op Aruba en minister van Justitie in het kabinet Gomez. Hij vertelt zelf hoe het verder ging.

Saba bezien vanaf een zeilschip.

Het werd intussen 1954 en in de tweede helft van het jaar was ik met vacantie in Nederland. Zonder dat ik daar iets mede te maken had, was ook het gesprek tussen Nederland, de Nederlandse Antillen en Suriname weer op gang gekomen en de tweede Ronde-Tafelconferentie was haar slotfase ingegaan, welke, zoals men reeds weet, zou uitlopen op het Statuut dat op 15 december van dat jaar van kracht is geworden. Op de Nederlandse Antillen kwamen de verkiezingscampagnes op gang voor de verkiezingen van november van hetzelfde jaar. In Nederland ontving ik een telegram met het verzoek om deel te nemen aan de verkiezingen als lijstaanvoerder van de Windward Islands Progressive Party, een op de Bovenwinden werkende politieke partij, die samenwerkte met het blok van de Democratische Partij op Curaçao en de Patriottische Partij op Aruba. Men meende, dat ik, gezien mijn veeljarige praktijk op de Bovenwindse Eilanden en de naam, die ik daar blijkbaar altijd nog had, de aangewezen man zou zijn om stemmen te trekken. Voor de tweede maal, en meer om redenen van algemeen belang, besloot ik mijn notariaat eventueel tijdelijk vaarwel te zeggen; ik telegrafeerde dat ik het voorstel aanvaardde en stelde mij tegelijk telegrafisch verkiesbaar. Kort daarna, het was oktober 1954, vloog ik terug naar Curaçao. Eenmaal op Aruba maakte ik mij gereed voor de campagne en tezamen met de heer Juan E. Yrausquin, de latere minister van Financiën, ging ik naar de Bovenwindse Eilanden. Mijn dochter Sheila nam ik mee voor vacantie: zij was immers op St. Maarten geboren, maar kende haar geboorte-eiland ternauwernood, omdat ik kort na haar geboorte werd overgeplaatst naar Curaçao.

Mijn politieke opponent op de Bovenwinden was de heer Ernest Voges, die daar al jarenlang vast in het zadel zat en die onder meer ondergezaghebber op St. Eustatius was geweest, maar die tevens als zodanig op Saba had waargenomen. Een geduchte concurrent derhalve, temeer daar hij zijn functie in de jaren veertig bekleedde en ik twintig jaren eerder. Ik had dus reden te veronderstellen, dat hij de jongere generatie heel wat meer 'aan zou spreken' dan een old-timer als ik. Wel wist ik dat ik op alle drie de eilanden een goede naam had en dat ik een redelijke kans had te zullen winnen - natuurlijk, want anders was ik aan mijn campagne nooit begonnen. Maar doordat ik uit Nederland had moeten komen, was de tijd om een degelijke campagne te voeren, nogal aan de krappe kant. Alles verliep schitterend. Zowel op St. Maarten als op Saba trokken wij veel publiek bij onze vergaderingen. Gezien de geestdrift bij de mensen met wie wij spraken, liet het zich aanzien, dat er een grote kans op succes was.

Op 13 oktober 1954 zouden wij met de kotter Gloria van Saba naar St. Eustatius vertrekken. De Gloria was een barkje van ongeveer vijf meter lengte, maar het was het enige vaartuig dat beschikbaar was, omdat het op de Bovenwinden gewoonte is gedurende het orkaanseizoen alle schepen op te leggen. Wij zouden om 9 uur 's morgens vertrekken en precies op tijd waren we aan de Fortbaai. Het schip lag er, maar de gezagvoerder Mathew Levingstone was in geen velden of wegen te bekennen, al klinkt deze uitdrukking voor een rotspunt als Saba wat vreemd. Pas tegen 1 uur kwam hij opdagen. Waren wij op tijd vertrokken, dan zouden wij vrij zeker voor donker de rede van St. Eustatius hebben bereikt. Nu het zo laat was geworden, bekroop mij een gevoel van onbehagen, want uit vroegere ervaring wist ik, dat het niet prettig is in donker aan te komen op de rede van St. Eustatius en dan aan land te moeten gaan. Toch kon ik niet vermoeden wat ons enkele uren later te wachten stond. Wel bemerkte ik, dat ook de heer Yrausquin weinig lust had om aan boord te gaan. Blijkbaar hadden wij soortgelijke voorgevoelens. Voor mijn dochter Sheila was het echter vacantie en zij scheen plezier te hebben in het avontuur.

Kotter Gloria en schipper Levingstone.

Willem Frederik Meinhardt Lampe

Willem Frederik Meinhardt Lampe, geboren op Aruba in 1896, heeft een indrukwekkende carrière gehad, voornamelijk in overheidsdienst van de Nederlandse Antillen tussen 1917 en beginjaren 70. Tussen 1917 en 1930 was hij onder meer griffier op Sint Eustatius en plaatsvervangend gezaghebber op Saba en Sint Maarten. Hij studeerde rechten in Nederland, was notaris op Aruba, werd minister van Justitie op Curaçao en Gevolmachtigd minister in Den Haag. Hij overleed in 1973 op Aruba. Zijn memoires had hij in boekvorm gepubliceerd onder de titel 'In de schaduw van de Gouverneurs' (De Wit Aruba, 1968). Hierin beschrijft hij zijn ervaringen van meer dan 50 jaar, onder zeven gouverneurs. Hierbij volgt een selectie uit een hoofdstuk van dat boek, samengesteld door Evert Bongers. Publicatie met toestemming van Uitgeverij De Wit Aruba en mevrouw Sheila Lampe.

'De noodzaak

Twee Caribische actrices vonden elkaar in het uitdragen van de culturele diversiteit in de theaterwereld. Het werd een manier van leven en werken, waarbij ze hun talenten inzetten om de wereld inzichtelijker te maken. Gedurfd theater, waar de grote schouwburgen nog wars van zijn. Een dubbelinterview met de zeer aan elkaar toegewijde actrices/schrijfsters/regisseuses Manoushka Zeegelaar-Breeveld (Suriname) en de Curaçaose Paulette Smit, beiden aan de vooravond van een nieuwe uitdaging.

Tekst en foto's: **Mineke de Vries**

Manoushka Zeegelaar (links) en Paulette Smit.

Zeegelaar: "We delen eenzelfde achtergrond, maar meer nog is het de persoonlijke klik. We begrijpen elkaar, hebben dezelfde humor, dezelfde manier van denken. We hoeven elkaar nooit iets uit te leggen, hebben weinig woorden nodig. Dat maakt het zo vertrouwd om samen te spelen." De geschiedenis van Zeegelaar en Smit begint in 1997 in het Cosmic theater waar John Leerdam directeur was en waar ze samenwerkten aan diverse toneelstukken met een multiculturele achtergrond, een samenwerking die resulteerde in onafscheidelijkheid.

Aan hun interactie zie je die warme verbondenheid. Smit: "Het is dat diepe gevoel van je thuisvoelen bij iemand, dat komt maar zelden voor." Nog steeds zijn ze, naast andere werkzaamheden, verbonden aan de Stichting Julius Leeft! van John Leerdam. Samen schrijven zij de teksten voor deze producties, die overigens alle een link hebben met de Cariben en Suriname en die een brug willen slaan tussen de geschiedenis en het nu.
Zeegelaar, geboren in Rotterdam en opgegroeid in Suriname, kwam op haar twintigste naar Nederland om te studeren aan de Sociale Academie. Vervolgens ging ze werken bij het Derde Wereldcentrum, omdat ze het noodzakelijk vond de verhalen uit alle delen van de wereld met elkaar te verbinden. "Begrip is het belangrijkste om een onderlinge band te ontwikkelen." Nog tijdens haar studie ontmoette ze John Leerdam en Paulette Smit, door wie ze in de theaterwereld terecht kwam. "En daar kwam ik écht níet voor naar Nederland. Ik wilde studeren en terug naar Suriname, maar het liep totaal anders." Theater was haar niet geheel vreemd: ook vader stond op het toneel en als kind zong ze in het kinderkerkkoor van haar opa en tijdens haar studie zong ze in popbandjes en speelde bij een Surinaamse theatermaker. En juist daar werd ze 'gezien'. "Ze is echt een natuurtalent", zegt Smit trots. "Ze heeft alles in de praktijk geleerd."
Ook al verliep haar carrière anders dan verwacht, zelf ziet ze wel degelijk een overeenkomst tussen haar werk toen en datgene wat ze nu doet. "Het theater dat ik maak, gaat uit van hetzelfde principe: het vertellen van die verhalen die niet verteld worden of het geven van een andere kijk op diezelfde verhalen. Met het vertellen over waar we vandaan komen, wil ik bijdragen aan inzicht, begrip. Voor mij is het een noodzaak geworden verhalen te vertellen." Behalve zingen, presenteren en acteren - waaronder rollen in televisieseries en films (zoals Sonny Boy), - schrijft Zeegelaar inmiddels ook scripts voor films, televisie en eigen shows. "Ik heb dat aan Paulette te danken, die stuurde me naar een schrijverscursus, omdat ze dacht dat ik dat in me had."

Analyseren van personages

Paulette Smit is geboren en getogen op Curaçao en wel op de Angloweg in Mahaai, in het woonhuis ontworpen door haar vader, architect Ben Smit, bekend van het voormalige Intercontinental, Hilton en de kapel van het Alvernaklooster. Moeder was overigens 'een Moreno', de familie die de eerste auto's op Curaçao importeerde. Na de Johan van Walbeeckschool, Albert Schweizer en nog een klein jaar Peter Stuyvesant, vertrok de familie naar Nederland, Paulette was twaalf.
Ondanks dat vader werk kreeg in Rotterdam, koos hij als woonplaats Amsterdam, omdat dat een cultureel interessantere plaats was voor de kinderen. "Wat ik mis van Curaçao is het familiegevoel, elke week met de hele familie om de tafel. Dat had ik ook mijn zoon graag willen meegeven." Na de middelbare school wilde Smit naar de toneelschool, maar op aandringen van haar ouders ging ze Engels studeren. Na een jaar werd het toch de American Academy of Dramatic Arts in New York. "Helaas bleek mijn Engels niet goed genoeg, zodat ik altijd rollen als buitenlander zou moeten spelen en zo kwam ik terecht bij Stella Adler, de bekende actrice en toneeldocent in New York. Aan haar heb ik ongelofelijk veel gehad waar het gaat om het analyseren, ontleden van personages, waarom een personage is zoals hij is."
Terug in Nederland ontmoette ze Norman de Palm en Felix de Rooy, die haar vroegen voor de productie Regenboogvrouwen, waarmee de aanzet was gegeven tot het werk in de culturele diversiteit. "Daar ben ik eigenlijk niet meer uitgekomen. Ik wist het meteen: hier worden interessante verhalen verteld, dit is belangrijk om te doen." Ze speelde vele rollen, begon met schrijven en regisseren en werd in 2004 artistiek leider van het Hollandse Nieuwe toneelschrijversfestival.

Vechten met verhalen

En het vertellen van de verhalen blijft belangrijk, daarover zijn beide actrices het eens. Zeegelaar: "In het bewustzijn over culturele diversiteit is wel wat veranderd in Nederland, maar het gaat zó langzaam. Elke keer moet je het opnieuw vertellen. In Engeland is het geen issue of een witte of zwarte een rol speelt. Hier kunnen zwarte acteurs alleen spelen in 'zwarte toneelstukken'. Het bestaande theaterbestel is 'klein' in opvattingen, Nederland loopt echt achter." Smit: "Er wordt niet gekeken naar wie je bent als acteur, maar waar je vandaan komt, welke kleur je hebt en daar moet het thema van het stuk dan ook over gaan. Jammer, zo jammer. Het is soms vreselijk demotiverend dat elke keer opnieuw te bevechten."
Het zit vast op de mensen in hoge posities, theaterdirecteuren, hoofden drama, programmamakers, aldus Zeegelaar. "Ze zeggen: 'Dat wil ons Nederlandse publiek niet zien, daarmee trekken we geen volle zalen.' Ik vraag me af wie dat Nederlandse publiek dan wel is?" Paulette Smit vult aan: "De schouwburg van Amsterdam doet wel haar best trouwens en laten we niet vergeten dat ook het intrekken van subsidies groot effect heeft op met name de kleinere gezelschappen."
Bij de vraag of je er soms niet moedeloos van wordt, roept Smit: "Ja, ja en nog eens ja! Bewust zit ik in allerlei besturen op het gebied van kunst om deze thema's steeds weer te benoemen. En elke keer als het gaat om culturele diversiteit én vrouw zijn, dán zijn alle blikken op mij gericht." Zeegelaar: "Het gekke is dat er bijvoorbeeld in de medische wereld nauwelijks dergelijke problemen zijn, maar theater is zo'n laatste bastion dat ingenomen moet worden."
Het is vooral de elite waar je niet doorheen komt, het is moeilijk naar de toplaag in de podiumkunsten door te stoten: "Maar, ik ben er heilig van overtuigd dat de groep die we bereiken steeds groter wordt. Een keer zal het doel bereikt zijn, al weet ik niet of wij dat nog meemaken. Voor mij is het belangrijk om dat waar ik goed in ben aan te wenden om de samenleving inzichtelijker te maken." Theatraal voegt ze eraan toe, met haar handen in de lucht: "Waartoe zijn wij anders op aarde?" en schiet in de lach.

De Eenzame

Deze maand speelt Zeegelaar De Eenzame, dat twee jaar geleden als reading was ondergebracht bij het Black Magic Woman Festival. "We zochten naar een mogelijkheid het nog eens te spelen, dat is nu gelukt. Dat ik deze monoloog, die De eenzame is speel, is Paulettes idee, zij vond dat ik eens wat anders moest doen, een keer niet zingen, alleen maar tekst."

van vertellen’

De Eenzame is het verhaal van de Surinaamse schrijfster en radiomaakster Cheryl Vliet, gemaakt tijdens een Hollandse Nieuwe schrijverscursus die Smit coördineerde en waarbij zij ook de casting deed. Smit: “Cheryl schreef het verhaal in één keer op, het was een soort emotionele eruptie.” Een vrouw, zonder vader opgegroeid, is zo eenzaam dat ze geen normaal contact met mensen kan hebben. Ze werkt in een uitvaartcentrum en de enigen tegen wie ze kan praten zijn degenen die niet kunnen terugpraten. De betreffende monoloog is gericht tot een (dode) zielsverwant, met wie ze zich verbonden voelt omdat ook hij geen enkele familie heeft. Hij krijgt een ‘eenzame uitvaart’ zoals dat bij een uitvaartcentrum heet, een uitvaart met slechts een voorgedragen gedicht van de stadsdichter.

Tijdens haar monoloog gaat de vrouw inzien dat de verantwoordelijkheid voor haar leven bij haarzelf ligt. Smit, die de regie voerde: “Het stuk heeft een klassieke opzet met een catharsis, uiteindelijk komt ze er beter uit dan ze erin is gegaan.” Op de achtergrond horen we een bassist zware, weemoedige klanken ten gehore brengen om de overgangen van de scènes aan te zetten. Sommigen associëren het stuk met de Caribische thema’s van de afwezige vader, maar volgens de maaksters is het een universeel stuk, dat iedereen zal aanspreken. De voorstelling deze maand heeft als extra dat Zeegelaar na afloop nog een liedjesprogramma ten gehore brengt met haar vader, Borger Breeveld die net over is uit Paramaribo.

De moed van de vrouw

Ook Smit staat aan de vooravond van iets nieuws. Deze maand speelt zij Saida, geïnspireerd door de hoofdpersoon uit de vertolking van Dubbelspel van Arion. “Na al het regisseren werd het tijd om weer eens te gaan spelen”, zegt Smit, die met Saida overigens ook voor de uitdaging van een monoloog staat. Saida is een Caribische vrouw, maar de thema’s zijn ook hier weer universeel: de problemen van vrouwen met mannen, de armoede waarin ze terecht komen als ze er alleen voor staan. “Maar daarin gaat het over de kracht en creativiteit van vrouwen die het lukt door te gaan met hun gezinnen, die in staat blijken hun kinderen naar school te brengen, te voeden, te verzorgen onder zware emotionele omstandigheden. Kortom, over de moed van de vrouw in elke samenleving.” Een monoloog is moeilijk, dat beamen ze beiden: “Je kunt het zelf helemaal maken, maar je kunt het zelf ook compleet verprutsen.”
Zeegelaar heeft nog meer in petto, de komende maanden is zij te zien in Sophie en Nola, het op waarheid gebaseerde verhaal over de Surinaamse arts Sophie Redmond en de Nederlandse kunstenares Nola Hatterman, die naar Suriname verhuisde en nooit meer terugkwam. Haar kunstwerken tonen de zwarte mens als persoon in plaats van als stereotype. Eén van haar werken is overigens opgenomen in de vaste collectie van het Stedelijk Museum. Op haar graf liet ze zetten: wit van buiten, zwart van binnen. Sophie en Nola gaat over hoe zwart met wit omgaat in verschillende sociale klassen, een verhaal over verleiding versus codes.
Smit gaat zich richten op een nieuw stuk van de Stichting Julius Leeft! Na Claus enige jaren geleden volgt nu Juliana. Zeegelaar en Smit schrijven de teksten, Smit speelt de rol van Juliana. Smit: “Geweldig je te verdiepen in zo’n vrouw. Vaak wordt Juliana ten onrechte als wat onbenullig afgeschilderd, maar het was een interessante, zij het wat labiele vrouw, omgeven door moeilijke mannen. Ondanks haar moeilijke leven was ze van wezenlijk belang voor de emancipatie van de vrouw. Mooi om me daarin te verdiepen.”

Zeegelaar en Smit, gedreven in wat ze doen, willen niets liever dan naar Curaçao en Paramaribo met hun voorstellingen. “We zoeken alleen een lokale partner, want voor onze monologen hebben we weinig nodig. Het zou een droom zijn om onze verhalen ook thuis te kunnen vertellen.”

Letra

Edgar White

Nadat hij jaren in de Verenigde Staten woonde is roman- en toneelschrijver Edgar Nkosi White (1947) teruggekeerd naar zijn geboorte-eiland Montserrat. Hij was blij als jongeman naar de VS te mogen gaan en niet naar het droomloze Engeland, zoals hij het formuleerde. In de VS kon hij verder dromen en die dromen verwerken tot literaire producten. Zoals hij ook droomde dat de zielen van overleden mannen van Montserrat als geiten ronddwaalden in de heuvels rond de vulkaan, al mekkerend hun gesprekken voortzettend. Overleden vrouwen leven verder als min of meer tevreden schapen, roddelend over mishandelende mannen. Tenminste, zo wordt op Montserrat gedacht. Juist verschenen is ‘Deported to Paradise’, autobiografische stukjes over het gedrag van slimme multinationale ondernemingen, roofgierige banken en repressie door droomloze regeringen. Ook over consumenten die zich laten beetnemen en gewillig erin toestemmen dat er geen privacy meer is en dat ongelijkheden de pan uitrijzen.

Hij beziet het allemaal vanuit dat kleine Caribische vulkaaneiland, waar mensen zich op de been houden met dromen over een vrije natie en geloof in kerken de voorspoed beloven: the Gospels of Nationality and Prosperity. Het geheim van een zinvol leven onder de vulkaan, schuilt echter ergens anders. White biedt een zowel kritische als charmante reflectie. Omdat hij zich niets op de mouw laat spelden, weet hij door te dringen tot dichtbij de kern van de dingen.

Joris Luyendijk

Joris Luyendijk (1971), journalist en anthropoloog, deed onderzoek naar de cultuur van de bankwereld in Londen. Zijn bevindingen kunt u lezen in ‘Dit kan niet waar zijn’. Op het eerste gezicht gaat het over het individuele gedrag van bankiers: roekeloos, totaal gebrek aan verantwoordelijkheidsgevoel jegens klanten, collega’s en samenleving. Alleen extreem competitief ingestelde mensen met grote oogkleppen om de omgeving niet te hoeven zien, kunnen zich handhaven. Op het tweede gezicht gaat het boek over de cultuur van banken die gespeend is van ieder greintje ‘corporate social responsibility’. Geen verantwoordelijkheidsgevoel voor interne verhoudingen (iedereen kan op ieder moment op straat belanden), noch voor de externe klantenwereld. Iemand zegt: “We spelen Russische roulette met andermans hoofd.”

Erger is dat niemand nog overziet en doorziet wat er in grote banken gebeurt, noch welke effecten sommige complexe bankproducten hebben. Het is een zeepbel van juwelste die alleen in stand kan worden gehouden door collectief kortzichtig en materialistisch gedrag. Bovendien hebben we te maken met een zichzelf controlerend en zichzelf versterkend systeem, dat niet in staat is zich te hervormen. Luyendijk heeft een ontnutsend boek geschreven dat gebaseerd is op een groot aantal interviews met bankiers en medewerkers die bereid waren op basis van anonimiteit met hem te praten.
De lezer krijgt zo een beeld van ‘sophisticated hooligans’ van wie wij voor onze individuele en collectieve financiële gezondheid afhankelijk zijn. Ook blijkt dat veel expolitici zich in die rol goed thuis voelen. Dat maakt zijn conclusie dat alleen de politiek bij machte zal zijn de financiële wereld te hervormen ongeloofwaardig. Overigens een boek dat gelezen moet worden.

Initiatief van Nena Abbad wordt voortgezet

Moedermelkbank geeft pasgeborenen beste zuigelingenvoeding

Tien jaar geleden begon kinderarts Nena Abbad de Moedermelkbank op Curaçao. Ook nu zij er niet meer is, wordt haar werk voortgezet. Moeders die veel borstvoeding hebben doneren daarbij melk aan baby's waarvan de moeder geen borstvoeding kan geven. En dat is van groot belang, vooral voor (veel) te vroeg geboren kinderen .

Tekst: **Judice Ledeboer** Foto's: **Ken Wong**

In het algemeen is de doelstelling van een Moedermelkbank om donormelk te verstrekken aan kinderen wier moeder zelf geen of onvoldoende melk produceert of waarvan de moedermelk niet gebruikt kan worden. Op Curaçao is er in 2004 een Moedermelkbank opgericht door kinderarts Nena Abbad die een patiëntje behandelde dat weken te vroeg was geboren en geen enkele voeding verdroeg door problemen met zijn darmpjes.

De moeder van de baby woonde op St. Eustatius en kon het zich niet permitteren om op Curaçao te verblijven en zo kon de baby geen melk van zijn moeder krijgen. Abbad kwam toen op het idee om melk van een andere moeder aan het kind te geven en zo geschiedde, met veel succes. De baby kon die donormoedermelk verdragen en knapte zienderogen op. Er waren 25 moeders die gedurende dit gehele proces melk doneerden, alleen voor deze baby. De baby heeft meer dan een jaar in het ziekenhuis gelegen en is toen teruggegaan naar zijn moeder op St. Eustatius. Het gaat goed met hem.
Nena Abbad had graag persoonlijk een gesprek met de Ñapa willen hebben om over haar bevindingen van de laatste jaren, het succes en de nieuwste ontwikkelingen van de Moedermelkbank te praten. Helaas overleed ze onverwacht, maar toch wilde haar rechterhand bij de Moedermelkbank Vilma 'Winky' Winklaar, hoofdverpleegkundige Pediatrie, nog zo kort na het overlijden van Abbad met de Ñapa praten om het gedachtegoed van Abbad onder de publieke aandacht te brengen.
Samen met Zaja Garmers-Rojer en Monique van Hoop-Bulo, voorzitter en vice-voorzitter van de Fundashon Lechi di Mama Kòrsou en Vilma Winklaar een gesprek over de Moedermelkbank en de Fundashon Lechi di Mama Kòrsou. Zij werken wel onafhankelijk van elkaar, maar hebben veel met elkaar te maken. De Moedermelkbank kan gebruik maken van de Fundashon Lechi di Mama Kòrsou omdat daar bekend is welke moeders hun kinderen zelf zogen en wellicht bij een overvloed aan moedermelk hun melk willen doneren aan de Moedermelkbank. De Moedermelkbank op Curaçao gebruikt de melk alleen voor te vroeg geborenen, waarvan de moeder zelf geen melk kan geven of aan voldragen zieke baby's die in het hospitaal liggen.

Het belang van de Moedermelkbank is groot. Premature baby's - te vroeg geboren baby's - hebben veel baat bij moedermelk Ze groeien sneller en vormen goede afweerstoffen, die iedere baby nodig heeft. Het blijkt dat juist moeders van kinderen die op de Intensive Care Neonatologie (NICU) zijn opgenomen vaak niet of niet voldoende melk produceren om hun kind te voeden. Dit komt bijvoorbeeld omdat de moeders zelf ook ziek zijn, de baby nog niet aan de borst kan drinken en de melk daardoor langdurig afgekolfd moet worden. Soms heeft de moeder veel stress doordat haar kind te vroeg is geboren en op de intensive care ligt en dan kan ze ook geen melk geven. Soms krijgen moeders ook medicijnen, waardoor hun kindje de moedermelk niet mag drinken.
Dat moedermelk zo belangrijk is voor een kind komt door bepaalde stoffen die wel in de moedermelk en niet in de babymelk uit blik zitten, de probiotica en de prebiotica (microbiotica). Premature baby's hebben nog geen gezonde darmflora kunnen opbouwen waardoor hun vertering niet naar wens verloopt. De microbiotica in moedermelk spelen onder meer een rol bij de immuunregulatie, bij de opname van voedingsstoffen in het bloed door de darmwand en bij het tegengaan van infecties in het algemeen.
De Moedermelkbank moet dus blijven bestaan omdat er levens mee gered kunnen worden. Het in stand houden van de Moedermelkbank is nu de verantwoordelijkheid geworden van verpleegkundige Winklaar. "De Moedermelkbank is actief, maar we hebben niet zo'n grote bezettingsgraad en we zijn altijd op zoek naar vrouwen die net bevallen zijn en hun kind zelf zogen. Als ze veel melk hebben kunnen ze dat doneren aan de Moedermelkbank. Natuurlijk staat hun eigen kind centraal en mag het doneren van de moedermelk nooit ten koste gaan van hun eigen baby." Volgens haar is het geven van borstvoeding op Curaçao altijd een beetje een taboe. "Je zult hier geen vrouwen zien die in het openbaar borstvoeding geven. Dit in tegenstelling tot Zuid-Amerika. Daar is het heel gewoon." Garmers en Van Hoop van de Fundashon Lechi di Mama Kòrsou bevestigen dit. De stichting heeft de doelstelling om vrouwen te stimuleren om hun baby's borstvoeding te geven omdat het zo goed voor de baby's is. "Het geven van borstvoeding heeft zoveel voordelen. Je hebt het altijd bij je, het is steriel, het is op temperatuur en het heeft alle stoffen die een baby nodig heeft. Het is goed voor baby's met allergieën en voedingsproblemen het helpt bij baby's die ademhalingsproblemen hebben", aldus Garmers.

'Moeders die veel melk hebben kunnen doneren'

Vanuit de Fundashon Lechi di Mama Kòrsou geven Garmers en Van Hoop voorlichting aan zwangeren en op scholen over de voordelen van het geven van borstvoeding. Ze begeleiden ook indien er hulp nodig is bij het geven van borstvoeding. "Het lijkt zo vanzelfsprekend, maar soms gaat het niet gemakkelijk en dan helpen wij of één van onze vrijwilligsters van de Fundashon."
Van Hoop was tien jaar geleden de eerste moeder die haar melk aan de Moedermelkbank doneerde voor de zieke baby, eerder genoemd in dit artikel. Ook Garmers zat in het team van 25 moeders dat melk gaf ten behoeve van het zieke kind. En bij ieder kind dat ze daarna kregen meldden zij zich weer bij de Moedermelkbank om melk te doneren. Ze weten er dus als ervaringskundigen alles van. Ze hebben het beiden als zeer bevredigend ervaren en sporen andere moeders aan om ook melk te doneren aan de Moedermelkbank.

Vrouwen die donor van moedermelk willen worden moeten een uitgebreide screening ondergaan. "Mensen weten dat vaak niet en zijn dan sceptisch over het gehele project. Het idee erachter is dat mensen zich afvragen of de moeders die melk geven wel gezond zijn, bijvoorbeeld niet HIV-besmet zijn. Het is dus vanzelfsprekend dat er een screening plaatsvindt. De screening is net zoals bij de bloedbank. Je moet gezond zijn, geen ziektes en geen geslachtsziektes hebben." De screening wordt aangevraagd door de kinderarts en met medewerking van de huisarts en gynaecoloog. Winklaar is nu in gesprek met een kinderarts die de taak van Nena Abbad gaat overnemen, want zij is hiertoe zelf niet bevoegd als verpleegkundige. "Een screening geeft de zekerheid dat de melk goed is. Donormoeders moeten bijvoorbeeld waterpokken hebben gehad. Dan weet je dat die melk ook bescherming biedt voor het kind."
Moeders mogen maar drie maanden meedoen als donor. Als ze langer willen meedoen moeten ze eerst weer een screening doen. De vrouwen die besluiten om hun extra moedermelk aan de Moedermelkbank te doneren worden goed begeleid. Ze krijgen kolfmateriaal en gesteriliseerde flesjes die later, als ze gevuld zijn, worden opgehaald door de Moedermelkbank. Dat gebeurt drie maal per week of volgens afspraak en de hoeveelheid gevulde flesjes. De melk kan tot die tijd in het vriesvak, afgescheiden van andere levensmiddelen bewaard worden. De moedermelk kan tot zes maanden bewaard worden (in de vriezer). Er wordt altijd voor gezorgd dat de zogende moeders voldoende gesteriliseerde flesjes hebben om hun extra melk in te bewaren.
De Moedermelkbank wil het liefst moeders van pasgeboren baby's omdat er in die moedermelk speciale stoffen voorkomen die heel goed zijn voor de prematuren en andere zieke baby's in het ziekenhuis. "Maar álle moedermelk is belangrijk", zegt Winklaar. Veel vrouwen letten ook goed op de voeding die ze tot zich nemen als ze borstvoeding geven. "Hoe kleiner de baby's hoe beter de moeders op hun voeding letten, zoals het vermijden van scherp eten, geen citrusvruchten, geen gasvormende voeding en geen alcohol. Overigens mogen moeders die meedoen als melkdonor deze voedingsmiddelen sowieso niet tot zich nemen." Van Hoop, die zelf melkdonor was, vult aan: "Je let extra op je eten

'Je ziet hier geen vrouwen in het openbaar borstvoeding geven'

omdat je het ook doet voor een ziek kind dat anders de kans loopt te sterven."
Voordat de baby's donormoedermelk krijgen, als daartoe besloten is door het medische team, wordt de moeder altijd gevraagd of zij ermee instemt dat haar baby donormelk krijgt. "Natuurlijk komen er dan heel veel vragen. De moeders zijn al zo bezorgd, omdat hun baby te vroeg geboren of ziek is. Wij begeleiden hen zeer zorgvuldig om een juiste keuze te maken", aldus Winklaar.
Dat het werk van Nena Abbad niet onverdienstelijk is geweest blijkt wel uit een onderzoek dat thans in Nederland gedaan wordt naar het toedienen van donormoedermelk aan prematuren en zieke baby's. Abbad gaf een aantal jaren geleden een presentatie in Groningen over de Moedermelkbank en donormelk en haar bevindingen. Men geloofde niet in het behaalde resultaat en zelfs niet in de Moedermelkbank als geheel. Er werd zelfs gelachen om haar bevindingen. Pas anderhalf jaar geleden is daar een Moedermelkbank opgericht en is men volop bezig met het verzamelen van moedermelk voor zieke pasgeboren baby's. Er is recent ook een onderzoek gedaan naar de meerwaarde van donormelk op kunstvoeding (de Early Nutrition Study) waarvan de eerste resultaten medio 2015 worden verwacht. Dit onderzoek is behalve in VUmc te Amsterdam ook uitgevoerd op de neonatale intensive care units van het AMC-Emma Kinderziekenhuis in Amsterdam, het St. Radboud ziekenhuis in Nijmegen, het Erasmus MC-Sophia Kinderziekenhuis in Rotterdam, de Isala Klinieken in Zwolle en het UMCG-Beatrix Kinderziekenhuis in Groningen.
"Wij hebben op Curaçao al een tijd het bewijs dat moedermelk veel meer voordelen biedt dan kunstvoeding. Wij pasteuriseren moedermelk niet waardoor de donormelk alle voedingswaarden behoudt die nodig zijn voor de zieke baby. Nena Abbad is 'the golden stone' achter de Moedermelkbank", aldus Winklaar.
Om de beide organisaties, de Moedermelkbank en de Fundashon Lechi di Mama Kòrsou actief te houden zijn er altijd vrijwilligsters nodig die de waarde van moedermelk propageren en promoten bij alle vrouwen die nu zwanger zijn of die in de toekomst graag kinderen willen hebben. Vooral in piektijden, zoals in de decembermaand en in januari, hebben ze het druk. "Dat is negen à tien maanden na carnaval", zegt Van Hoop lachend. "We hebben zo'n zes telefoontjes per dag van vrouwen die advies en/of hulp nodig hebben inzake het geven van borstvoeding en omdat moedermelk zo belangrijk is voor de baby geven wij iedereen alle aandacht."

Moedermelk is goed voor de baby, de moeder, het gezin en de maatschappij. Het geven van borstvoeding is van belang voor de gezondheid, maar ook op psychologisch, sociaal en economisch vlak. En moeders die veel moedermelk hebben kunnen nu ook het leven van andere kinderen helpen redden door hun moedermelk te doneren. Alle beetjes helpen.

Contactgegevens

Voor contact met de Moedermelkbank:
Tel.: 4321372/ 4624900-3082 of e-mail: vawinklaar@sehos.an

Voor contact met Fundashon Lechi di Mama Kòrsou:
Tel.: 7475852 (24/7 bereikbaar)
Facebook: Fundashon Lechi di Mama Kòrsou

Het nieuwe geloof

Heeft u hem gevolgd? De Apple voorjaarsconferentie? Ik zal het even uitleggen voor die enkeling die het heeft gemist of niet weet waarover ik het heb. Sinds haar bestaan organiseert Apple twee keer per jaar een evenement waarin ze haar nieuwe producten aankondigt. Dit soort evenementen vinden plaats in een fors theater.

Tekst: **Marcel Truyens**

Foto: AFP/Glenn Chapman

Apple-CEO Tim Cook onthult de Apple Watch tijdens een media-evenement afgelopen maandag in San Francisco.

Op het podium wordt een tot in de puntjes voorbereide show opgevoerd waar behalve de CEO van Apple, Tim Cook, in hoog tempo een aantal andere topmannen en van - om in Apple-termen te blijven - vrienden van Apple elkaar opvolgen met gelikte presentaties afgewisseld met prachtige films. 90 minuten puur entertainment. Het publiek gedraagt zich hetzelfde als het klapvee dat bij de gemiddelde talkshow zit, maar dit klapt spontaan.

Ik ben - voor de goede orde - een Apple-gebruiker sinds de jaren 80 van de vorige eeuw en denk over het algemeen altijd met de betere en gebruikersvriendelijkere producten gewerkt te hebben. En dat is prettig want ik hoef nooit na te denken over hoe ik iets zou moeten doen, wordt dus niet afgeleid door de techniek en daardoor zou mijn productiviteit hoger moeten zijn. Daarnaast zijn de producten goed ontworpen en van een hele goede kwaliteit. Tenslotte heeft Apple altijd iets rebels gehad en wordt het merk omgeven door de geur die hoort bij de dwarse denker. De uitzonderlijke gek. De nonconformist. In elk geval zeker niet bij de massa.

En daar gaat het een wat lastige kant op. Apple heeft intussen 453 Apple-stores in 16 landen die jaarlijks worden bezocht door zo'n slordige 480 miljoen mensen. Apple heeft meer dan 700 miljoen iPhones verkocht (dat is 10 procent van de totale wereldbevolking), scoorde 99 procent klanttevredenheid en groeide in die markt bijna twee keer zo hard als de rest van de aanbieders. Daar waar de markt een krimp zag in de verkoop van laptops, groeide Apple ook in dit segment met zo'n 20 procent.

En zo gaat de lofzang maar door die telkens weer met applaus, gegil en gefluit zoals bij een popconcert, wordt begroet. HBO, niet het kleinste tv-netwerk, ontwikkelt een exclusief kanaal 'HBOnow' voor Apple-gebruikers met daar de laatste shows en series. De zaal reageert uitzinnig. Om de boel helemaal op stelten te zetten verschijnt er een exclusieve preview van de nieuwe 'Game of Thrones' op het scherm. Overigens werden er van het 'hobbyproductje' Apple TV inmiddels meer dan 25 miljoen exemplaren verkocht. En dat is best knap voor een product waaraan sinds de introductie nauwelijks iets is veranderd en dat bij de concurrent te koop is voor de helft van het geld. Apple is ook hier de leider in de categorie.

In de Verenigde Staten hebben zich meer dan 2500 banken aangesloten bij Apple om betalingen via de iPhone mogelijk te maken en bij meer dan 700.000 winkels in de VS kun je met je telefoon afrekenen. Cola-Cola streeft ernaar om voor het einde van dit jaar 100.000 automaten geschikt te maken voor Apple Pay. Apple gaat het verzamelen van medische data faciliteren om medische onderzoeken sneller, betrouwbaarder en effectiever te maken.

Te beginnen met diabetes, borstkanker, astma, Parkinson en hartziekten. Er is - we zijn inmiddels een half uur onderweg - nog geen nieuw product gepresenteerd maar de zaal staat op de banken en is goed opgewarmd. Het wordt dan ook tijd voor de nieuwe producten. Long story short: er komt een nieuw, ultradun en licht MacBook en u kunt vanaf april in de VS een AppleWatch aanschaffen. Dat laatste ding, dat wel eens een enorme hit kan worden, kost alles tussen 359 en 17.000 dollar.

wHoe groeide het door een stel hippies opgerichte Apple uit tot een bedrijf dat zo'n 35.000 mobieltjes per uur verkoopt, dat groter is dan het bruto nationaal product van complete landen, dat vrijwel elk technologiebedrijf ter wereld kan kopen, over meer cash beschikt dan de Amerikaanse overheid, dat de muziek-, boeken-, kranten-, tv- en betaalmarkten op zijn kop zet? Innovatie, pionierschap, alles het beste doen, ontwerp, kwaliteit, gebruikersvriendelijkheid..., allemaal waar. Maar misschien is er iets meer. Het Apple-merk als geloof, de Apple-stores als tempels en de conferentie als de spreekwoordelijke toespraak van de paus?

De topmannen van het bedrijf lopen - anders dan de pratende pakken van andere grote bedrijven - in vrijetijdskleding, noemen elkaar bij de voornaam en hebben geen business partners maar vrienden. Ze leiden een relatief bescheiden leven en lijken echt in hun merkfilosofie te geloven, als monniken die hun leven in dienst stellen van hun geloof. Ze gebruiken tijdens hun presentaties opvallend veel termen als: liefde, onderdeel van onze cultuur, fenomenaal, opwindend, nieuw, ongebruikelijk en opvallend goed, voorstellingsvermogen, trots, heruitvinden, het meest extreme dat we ooit hebben ontwikkeld, verbazingwekkend, prachtig, ontzettend aantrekkelijk... Zelfs over een nieuw toetsenbord, de batterijen in een laptop of het ontbreken van interfacepoorten spreekt men met vervoering zoals een geestelijk leider dat kan. Men straalt een soort verbazing en trots uit over het kunnen van het eigen bedrijf en draagt die feilloos over op het publiek.

En de pers? Die speculeert al weken van te voren waarover het dit keer zal gaan en vult nog weken later juichend en halleluja roepend de kolommen en webpagina's met hetgeen ze gehoord hebben. Het merk als geloof. Een geloof dat heel hard groeit.

Het evenement is terug te zien op Youtube, zoekterm: Apple Watch Special Event - Spring Forward - March 2015 - Keynote HD

Om redenen van vertrouwelijkheid kunnen namen, producten, markten en feitelijke omstandigheden anders zijn benoemd dan in de realiteit het geval was.

Marcel Truyens is senior marketing en communicatieconsultant bij Liquid Soul te Curaçao.
E | marcel1963@mac.com

Food for thought.

Voor de afwisseling veganistisch

Een à twee maal per week geen vlees, vis noch gevogelte eten kan helpen om verzuring van uw lichaam tegen te gaan, tevens om minder dierlijke vetten en cholesterol binnen te krijgen.

Tekst: **Miriam de Windt**

Een enkele keer een eenvoudige vegetarische maaltijd bevat ook minder specerijen en andere smaakmakers die veelal gebruikt worden bij vleesbereiding. Allemaal hele wezenlijke argumenten. Nu alleen, wát kunt u eten in plaats van vlees? Bij dezen voor u een veganistisch maaltijdsalade.

Gewenste voedingsstoffen in voldoende mate aanwezig: plantaardige eiwitten, vezels, ijzer, vitamine B1. Voor wat betreft ongewenste voedingsstoffen: geen! Plantaardige eiwitten: dit recept is veganistisch. Er zit niets dierlijks in. Bonen gecombineerd met granen voor een adequate levering van de essentiële aminozuren. En om het helemaal af te maken, walnoten. Een volwaardige maaltijdsalade. U kunt deze salade alleen eten, maar rauwkost van harde groenten is er lekker en fris bij. Zoals: komkommer, tomaten, paprika, geraspte wortel of een combinatie. Vezels, ijzer, vitamine B1: de leveranciers hiervan in dit recept zijn de bulgur, kikkererwten en walnoten. Deze drie ingrediënten leveren ook vele andere vitamines en mineralen. Onder meer foliumzuur, vitamine E, niacine, B6, magnesium, fosfor, mangaan, selenium, zink en koper.

Vetten, verzadigde vetten en cholesterol: normaliter zijn deze de voedingsstoffen die u dient te vermijden. Dit gerecht bevat inderdaad 31 procent vetten door de olie voor de dressing. Bulgur neemt veel dressing op om zacht te blijven. Met andere woorden, met minder dressing zal de salade ook minder smaken.

Het voordeel is dat de olie in dit gerecht niet wordt verhit. Dit is een groot pluspunt. U kunt gerust zonder gewetenswroeging de hoeveelheid dressing gebruiken. De rauwkostsalade die u eventueel hierbij gaat eten, kunt u dan zonder olie klaarmaken. Bijvoorbeeld met alleen citroensap of apple cider vinegar of balsamico. Voor de rest van de dag ook letten op vet: geen boter op het brood, weinig of geen verscholen vetten (kaas, koekjes, pindakaas).

Bulgur

Bulgur, oorspronkelijk uit het Midden-Oosten en Mediterrane regionen, is het belangrijkste ingrediënt in tabouleh. Het wordt gemaakt van volkorentarwe, die wordt gestoomd, gedroogd en gebroken of gemalen (fijn of grof). Bulgur regenereert snel in warm water. Doordat bulgur neutraal van smaak is, kunt u het in verschillende soorten gerechten gebruiken, zowel hartig als zoet. Perfect voor in (bonensalades, zoals het gerecht van vandaag en pilafs. U kunt er brood, muffins en cakes mee verrijken. U kunt gedeeltelijk het vlees in meatloaf, gehaktballen of zelfgemaakte hamburgers met bulgur vervangen. Een goedkope en voedzame manier om uw maaltijden te verrijken. Immers, minder vlees heeft veel voordelen voor uw gezondheid en budget. Bulgur is gemaakt van tarwe, dus het bevat gluten. Dit is wel een euvel. Steeds meer mensen zijn allergisch of intolerant voor tarwe en/of gluten. Er wordt jammergenoeg teveel gemanipuleerd met tarwe. Indien u en uw familie geen last hebben van tarwe noch van gluten, dan is bulgur een welkome voedzame variatie. Om GMO's te vermijden, kunt u het beste 'organic' bulgur gebruiken.

Walnootolie

Uit studies en onderzoeken is gebleken dat walnootolie een gunstig effect heeft op harten bloedvaten. De gezondheidsvoordelen zijn hetzelfde als die van hele walnoten, maar de olie is geconcentreerder. De voedingswaarde van 35 gram walnootolie is gelijk aan 50 gram hele walnoten. Walnootolie bevat veel Omega-3 en Omega-6 vetzuur, vitaminen, magnesium, koper en zink. De Omega-3 vetzuren in walnootolie helpen om het cholesterolgehalte te verlagen en verbeteren de functie van de bloedvaten. Een lager cholesterolgehalte en gezonde bloedvaten verminderen het risico op coronaire hartziekten. Dit wordt verklaard door de vetzuursamenstelling: walnootolie bevat ruim 12 procent alfa-linoleenzuur en 58 procent cis-linolzuur.

De smaak van de walnootolie is mild en nootachtig. Het is een delicatesse. Walnootolie kunt u het beste koud gebruiken. Bijvoorbeeld door salades. Het is een goede vervanging van olijfolie. Walnootolie is geen olie om mee te koken, omdat bij verhitting de olie zijn fijne smaak verliest en bitter wordt. Na opening is een flesje walnootolie beperkt houdbaar, namelijk 6 tot 12 maanden. Vandaar dat de olie in kleine hoeveelheden wordt gebotteld. De olie blijft het langst vers op een koele donkere plaats. Wilt u de olie langer bewaren, dan is het aan te raden om het in te vriezen. In de vriezer blijft de olie enkele jaren goed. Kies het liefst voor koudgeperste walnootolie.

Miriam de Windt is diëtiste en natural nutritionist.
T 889-1788
C 520-6932
E mdewindt@scarlet.an.

Voedingswaarde voor 1 portie:

Voedingsstoffen	Hoeveelheid	% DAH
Calorieën/ kJoules	402 / 1688	20 %
Natrium	41 mg	2 %
Eiwitten	13 g	13 %
Kalk	54 mg	8 %
Vetten	21 g	31 %
IJzer	4,5 mg	30 %
Verzadigde vetten	2 g	10 %
Vitamine A	51 mg	6 %
Cholesterol	0 g	0 %
Vitamine B1	0,38 mg	38 %
Koolhydraten	41 g	16 %
Vitamine B2	0,11 mg	9 %
Voedingsvezels	13 g	43 %
Vitamine C	5 mg	7 %

De percentages zijn berekend op basis van 2000 calorieën (8400 Kjoules) per dag, voor een gezonde volwassene.

Kook mee met May.

Linzensalade met kikkererwten

Ingrediënten:
1 cup Franse groene linzen, gewassen
1 laurierblaadje
zout
3 cups warm water
1 cup fijne bulgar
3 sjalotten, geschild en fijn gesneden
1/4 cup rode wijnazijn
2 tenen knoflook, fijn gehakt
1 eetlepel vers citroensap
1/2 cup extra virgin olijfolie
3 eetlepels walnotenolie
vers gemalen zwarte peper
1 1/2 cup gekookte kikkererwten
1 cup vers gehakte peterselie
3 eetlepels verse fijn gehakte tarragon
1/2 cup gehalveerde walnoten, geroosterd en grof gehakt

Bereidingswijze:
De linzen 20 minuten koken op een klein pitje in water met het laurierblaadje en zout. Afgieten. Intussen in een kom het warme water over de bulgar gieten en het 30 minuten laten weken. De bulgar afgieten en zachtjes droog knijpen. Naar een grote kom overhevelen. In een kleine kom de sjalotten met de azijn mengen. In een vijzel de knoflook met het zout pureren Bij de sjalotten voegen. Het citroensap en de olijf- en walnoot olie erdoor roeren. Op smaak brengen met peper. De linzen, de kikkererwten, de peterselie en de tarragon bij de bulgar voegen. De dressing er doorheen mengen. De salade warm of op kamertemperatuur gegarneerd met walnoten serveren

Voor 6 personen

Eet smakelijk,
May

Tango

Het is onder meer de taak van de school om te werken aan een integere bewustwording van de opgroeiende jeugd. Bewustwording van hun plaats in de wereld ontstaat alleen maar als kinderen meer dan een vage notie ontwikkelen van wat er in het verleden in hun geografische omgeving is voorgevallen. In dit artikel is de focus gericht op het Caribisch gebied. Vandaag het laatste deel, deel 5.

Tekst: **Fred de Haas**

E

De leraar-schrijver-boekhandelaar-boer Alexandre Biyidi-Awala is beter bekend onder zijn schrijversnaam Mongo Beti. Die naam betekent 'kind van de Beti' een Bantoestam in Kameroen. Het doet denken aan het Antilliaanse 'Yiu di Tera'.

Mongo Beti kan worden beschouwd als de aanklager van het misdadige Franse kolonialisme en neokolonialisme in het land Kameroen dat in 1960 zijn 'pseudo-onafhankelijkheid' kreeg. Hij was de man die in 1978 zei dat het kapitalisme de doodsvijand was van Afrika. Vier maanden voor zijn dood heeft hij nog gesproken op een symposium van Aircrige (Association internationale de recherche sur les crimes contre l'humanité et les génocides, 1997). Laten we hemzelf aan het woord laten:
'Tussen 1955 en 1970 hebben er bloedige gebeurtenissen plaatsgevonden in Kameroen. (...)
"De bevrijdingsoorlog in Kameroen is bijna onopgemerkt gebleven in de internationale gemeenschap. Van 1954 tot 1962 wordt de aandacht van de wereld en in het bijzonder van de Fransen in feite helemaal in beslag genomen door het overweldigende geraas van de oorlogen die elkaar opvolgen van Indochina tot de Maghreb (Noord-Afrika). De Afrikaanse stuiptrekkingen zijn te verscheiden en te uiteenlopend om de geesten te boeien. Trouwens, de soorten onafhankelijkheid die vanaf 1960 werden verleend aan de gaullistische leerlingetjes uit de kolonies, de toekomstige dictators, sussen het geweten van de zeldzame delen van het Franse volk die zich nog ongerust maakten. Na 1962 maakte De Gaulle met gemak de mensen wijs dat de dekolonisatie van Afrika beëindigd was en de sfeer idyllisch. Als er hier en daar nog wat onrust was, zoals in Kameroen (je kan immers niet alles verborgen houden) dan was dat een zaak van Afrikanen onder elkaar in een land dat als eerste zijn onafhankelijkheid had uitgeroepen.(...)
"Tot 1970, het jaar waarin de laatste grote leider van de beweging (Ernest Ouandié, FdH) gevangen werd genomen, zal het parool zijn: maak ze allemaal dood."

"Er zijn genoeg getuigenissen van die moordpartijen, ondanks een meedogenloze censuur op al het geschrevene, beeld en geluid. Ik (= Mongo Beti, FdH) heb er een paar van vastgelegd in een boek dat ik heb gepubliceerd in 1972 bij François Maspéro onder de titel 'Main basse sur le Cameroun' (Kameroen in de houdgreep, FdH) dat me de woede van president Pompidou, vertegenwoordigd door zijn minister van Binnenlandse Zaken, Raymond Marcellin, op de hals heeft gehaald."

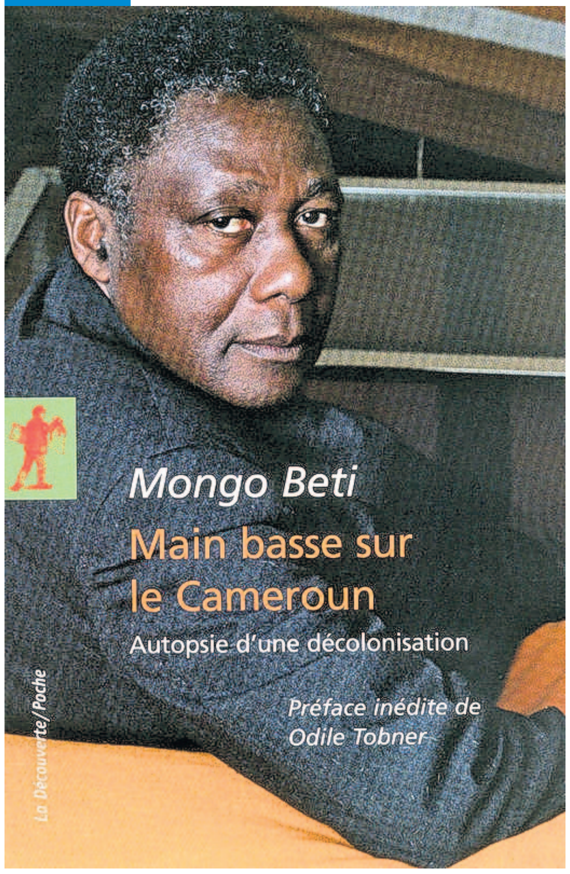

Processen Franse Staat

Minister Marcellin liet het boek direct in beslag nemen, waarop Beti een proces begon tegen de Franse Staat. Na vier jaar won hij het proces. De Franse pers keek de andere kant op. De intimidaties bleven komen en op een dag werd hij op het politiebureau van Rouen ontboden en werden hem zijn documenten ontnomen. Ineens was hij statenloos geworden. Wéér begint hij een proces en wint ook ditmaal. Ook nu verschijnt geen woord hierover in de Franse kranten. Het boek was er de oorzaak van dat hij door alle media werd genegeerd. Ook aan zijn romans werd geen aandacht meer geschonken. Je kan alleen maar spreken van een laffe boycot.

Teleurgesteld

Beti neemt, na een langdurige stilte, de pen weer ter hand, publiceert romans en richt met zijn vrouw in 1978 het tijdschrift 'Peuples noirs, peuples africains' (Zwarte volken, Afrikaanse volken) op dat onvermoeibaar de wandaden van de neokoloniale regeringen in Kameroen aan de kaak stelt. Dat bezorgde hem natuurlijk veel vijanden, vooral van de kant van oud-kolonialen die het liefst verhalen schreven en lazen van 'hoe goed het wel was in Kameroen', zoetsappige verhalen dus waar de honden geen brood van lusten en die van domheid en hypocrisie aan elkaar hangen. Maar daar leende Beti zich niet voor. Hij vond dat het niet de taak van een schrijver was om de wereld te verheerlijken, maar om de samenleving een ongemakkelijk gevoel te geven en een slecht geweten. Dat maakt vooruitgang mogelijk.
Beti keert in 1991 terug naar Kameroen waar hij een boekhandel sticht: 'La librairie des Peuples noirs' (Boekhandel van de zwarte volken). Hij gaat ook terug naar zijn dorp om daar de dorpelingen te helpen bij het organiseren van landbouwactiviteiten. Maar hij wordt zwaar teleurgesteld door de mentaliteit van de bevolking. De mensen willen eigenlijk alleen maar lekker leven op kosten van Mongo Beti die zich voor hen uitslooft. Dat is een bekend fenomeen: doe iets grootmoedigs voor het volk en ze zullen je vaak niet dankbaar zijn. Voor 'Vadertje Drees' maken we een uitzondering.
In 1993 beschrijft hij nog eens de grote mislukking van het neokoloniale systeem in 'La France contre l'Afrique, retour au Cameroun' (Frankrijk tegen Afrika, terugkeer naar Kameroen). De grote bananenplantages zijn in handen van het Franse kapitaal, de dorpen zijn arm, de arbeiders werken 60 uur in de week voor een schamel loon en blijven leven onder de armoedegrens. Het land wordt beroofd. Het hout wordt geëxporteerd. Er worden geen producten van gemaakt anders komen de Franse meubelfabrikanten in opstand. Multinationals als Péchiney strijken de winsten op en betalen geen belasting. Enfin, de gebruikelijke streken die we allemaal zo goed kennen en die nog steeds worden uitgehaald als corrupte regeringen een oogje dichtknijpen of als er - tegen vergoeding - belastingfaciliteiten worden gecreëerd. Beti zag dat het volk waarvoor hij zich inzette helemaal niet zo graag geëmancipeerd wilde zijn, dat journalisten niet onafhankelijk waren en dat er compromissen werden gesloten, dat er werd gedraaid en geschipperd. Hij heeft daaronder geleden en hij heeft het zijn eigen mensen niet in dank afgenomen.
Wie de Franse taal een beetje machtig is kan eens op YouTube luisteren naar wat ooggetuigen te vertellen hebben op 'Cameroun: autopsie d'une pseudo-indépendance'. U vindt daar ook koppelingen naar beelden van de Franse wandaden. Zoekt u zelf maar. Ik vind het niet mijn taak om u de weg te wijzen in dat labyrint van misdaad. De Fransman van de beschaving is daar ver te zoeken.

Toen Beti stierf in 2001 wilde de regering van Kameroen hem publiekelijk eer betuigen, maar de familie heeft daar even publiekelijk voor bedankt.

Ruimere context

Het was de bedoeling van dit artikel om in het kader van de bewustwording het denken op en over de Caribische eilanden in een wat ruimere context te plaatsen. Er is meer onder de zon dan alleen het eigen huis, de eigen straat, buurt en nationale omgeving, hoewel dat de plaatsen zijn waarop je als burger direct invloed kan uitoefenen.
Het is echter ook voor het Caribisch gebied van belang om te weten dat er ook op andere plaatsen in de wereld mensen zijn die worden geconfronteerd met een specifieke problematiek die onder meer zijn oorsprong vindt in het koloniale tijdperk.

Als je kennis neemt van de gruwelijkheden die er in bepaalde oud-koloniale gebieden van, bijvoorbeeld, Frankrijk (Algerije!), België (Congo!) en Nederland (Indonesië!) hebben plaatsgevonden, dan zijn de Antilliaanse eilanden bepaald bevoorrecht te noemen, hoewel het natuurlijk niet 'politiek correct' is om dit zo te stellen.

Karibeño (slot)

Terwijl de Antilliaanse eilanden onder het Statuut (1954) geruime tijd in betrekkelijke welvaart verkeerden moest de feitelijke, vaak met slachtpartijen gepaard gaande dekolonisatie van andere gebieden nog beginnen.
We hebben bij het opvoeren van de verschillende rolmodellen in het kort stilgestaan bij de houding en actie van het Westen. Die manier van handelen gaat op verhullende wijze en in andere vorm tot op de dag van heden nog steeds door. In 'De grote Desillusie' (2002) legt Joseph E. Stiglitz, Nobelprijswinnaar economie, uit hoe de politiek van de Wereldbank en vooral die van het IMF de onderdrukking bevorderen die de belangen dient van een bepaald aantal overheersende landen. 'Het IMF wordt altijd geleid door een Europeaan (nu door de Française Christine Lagarde, FdH), de Wereldbank door een Amerikaan (nu door Jim Yong Kim, een veramerikaniseerde Zuid-Koreaan, FdH). De bestuurders worden achter gesloten deuren gekozen en men heeft het nooit nodig geacht hen te vragen of ze eerdere ervaring hebben opgedaan met ontwikkelingslanden.'
Je kan je echter ook niet aan de indruk onttrekken dat heden ten dage de Westerse landen en Amerika ook ingrijpen met menslievende bedoelingen. Maar hun politieke analyses zijn naïef en de gevolgen hiervan zijn rampzalig.

Nederland

Het Afro-Curaçaose deel van de bevolking van de Benedenwinden is sinds 1954 aan een gestage politieke opmars bezig die nog steeds wordt gekenmerkt door tal van 'struikelingen' op de 'Boeliaanse' rots, veroorzaakt door bestuurlijke incompetentie en laaggeschooldheid van regering en ambtenaren.
Langzaam aan begint bij alle politieke partijen het besef door te dringen dat het, gezien de kleinschaligheid van de gemeenschap, verstandig is om in vele opzichten samen te werken met de koninkrijkspartner Nederland, niet in de laatste plaats omdat de bedreiging van de internationale misdaad op de Antillen zeer groot is. Alleen in samenwerking met Nederland kunnen gewelddadige criminele organisaties worden aangepakt en tal van misstanden effectief worden bestreden (bestuurlijke corruptie, fraude bij verkiezingen). Om nog eens te citeren uit de toespraak van Procureur-Generaal G. Schram: 'Deze ondermijnende criminaliteit is een veelkoppig monster. Gewelddadig, gewetenloos, uitsluitend gericht op macht en financieel gewin, vretend aan de fundamenten van de rechtsstaat, buitengewoon goed georganiseerd en door een deel van de samenleving min of meer geaccepteerd.'
De eilanden zijn zelf nog niet in staat om door zelfreinigend vermogen en een deugdelijke justitiële infrastructuur misdaad en corruptie tegen te gaan. De voor de tweede maal dreigende onder curatele plaatsing van St. Maarten is hier een duidelijk voorbeeld van, evenals de recente financiële 'Aanwijzingen' voor Aruba en Curaçao.

Dreiging Venezuela

Ook is er de dreiging van mogelijke invloeden uit het tweede gewelddadigste land van de wereld: Venezuela. In de woorden van Freedom House: 'Vandaag de dag is Venezuela een giftig mengsel van corruptie en wanbestuur (...) met schaarste, stijgende inflatie, toename van onderdrukking, persbreidel en slechts gedeeltelijk vrij internet.' Human Rights Watch wijst op de ernstige verslechtering van de mensenrechten in Venezuela, het intimideren, censureren en vervolgen van mensen die kritiek leveren op de regering. Ook op het feit dat de Justitie niet onafhankelijk is. Er is geen scheiding van machten in Venezuela:
'Members of the Supreme Court have openly rejected the principle of separation of powers, publicly pledged their commitment to advancing the government's political agenda, and repeatedly ruled in favor of the government, validating the government's disregard for human rights' (World Report 2014, vertaling: Leden van de Hoge Raad hebben openlijk het beginsel van de scheiding der machten verworpen, in het openbaar plechtig beloofd de politieke agenda van de regering te zullen bevorderen, en herhaaldelijk vonnissen uitgesproken ten gunste van de regering daarbij de minachting van de regering voor de mensenrechten bekrachtigend).
Het jaar 2015 is een belangrijk jaar waarin de afgelopen vijf jaar op het scherp van de snede zullen worden geëvalueerd. Een masterplan voor de Beneden- en Bovenwinden zou te wensen zijn.
Het Curaçaose volk is inmiddels wat rijper en de 'Last Tango' van sommige politici met hun goedkope praatjes is begonnen. Laten we in dit verband de volksdichter Elis Juliana citeren:

'Ma dia pueblo realisá
ku b'a usa mal astusia
pa b'a hòrta su konfiansa,
probechá di su kariño,
habuzá di su simplesa
o sea hunga ku su kurason,
dia e kuminsá na kastigá
e no konosé pordon'

(Maar de dag dat het volk beseft
dat je het vuil hebt behandeld,
dat je zijn vertrouwen hebt gestolen,
voordeel hebt getrokken uit zijn vriendelijkheid,
misbruik hebt gemaakt van zijn eenvoud
of gespeeld hebt met zijn hart,
als het volk begint te straffen
kent het geen pardon).

We dienen in de komende tijd degenen die meer aan het land denken dan aan zichzelf veel wijsheid en sterkte toe te wensen. De Caribische tango met Nederland kan beginnen.

Let wel: *'It takes two to tango!'*

Fiscale feiten

Belastingherziening 2015

Op 1 januari 2015 zijn de tarieven voor de inkomstenbelasting verlaagd en zij zullen verder worden verlaagd in 2016. Aan de andere kant zijn enkele aftrekposten afgeschaft. Of u per saldo voordeel geniet van de tariefsverlaging hangt daardoor af van uw specifieke situatie. Een ding is echter zeker, de belastingherziening 2015 - 2016 brengt gevolgen met zich mee die voor u van belang zijn.

Tekst: **Lennart Huijsen en Ingemara Bak**

Eigen woning

Tot en met 2014 waren de uitgaven voor onderhoud van de eigen woning tot een bedrag van maximaal 3.000 gulden aftrekbaar. Vanaf 2015 zijn deze kosten niet meer aftrekbaar. Met ingang van 2016 vervalt ook de aftrek van de premie voor de brand- en opstalverzekering. De aftrek van de kosten van een geldlening voor de eigen woning is niet gewijzigd. Door de beperking van de aftrekbare kosten, zullen sommige huiseigenaren weinig profiteren van de tariefsverlaging.

Ziektekosten

Met ingang van 2015 is de premie voor de basisverzekering ziektekosten (BVZ) niet langer aftrekbaar. Deze aftrekbeperking is vooral nadelig voor personen die verzekerd zijn voor de BVZ, maar niet in loondienst zijn, bijvoorbeeld zelfstandige ondernemers, of personen die naast inkomsten uit loondienst ook andere inkomsten hebben, bijvoorbeeld uit de verhuur van onroerend goed. Zij zijn over hun inkomen 13,6 procent BVZ-premie verschuldigd, maar missen de werkgeversbijdrage van 9,3 procent. De betaalde premies kunnen ze daarnaast niet meer in aftrek brengen op hun inkomen, waardoor dat deel van de BVZ-premie geheel voor eigen rekening komt. Bij een inkomen van 150.000 gulden leidt dit tot een nadeel van bijna 10.000 gulden.

Studieleningen

Om het voor studenten die in het buitenland hebben gestudeerd aantrekkelijker te maken terug te keren naar Curaçao, zijn de aftrekmogelijkheden van studieleningen verruimd. Het is nu mogelijk om niet alleen de rente maar ook de aflossing van studieleningen in mindering te brengen op het inkomen tot maximaal 10.000 gulden per jaar. De aftrek geldt per persoon voor een periode van ten hoogste 10 jaren. Daarnaast is het ook mogelijk voor werkgevers om een onbelaste vergoeding te geven tot een bedrag van 10.000 gulden per jaar gedurende een periode van ten hoogste 10 jaren.

Lokale bankrente

De rente op bank- en spaarrekeningen en deposito's bij lokale banken werd tot en met 2014 belast tegen een tarief van 6,5 procent. Daarnaast moesten ook nog premies volksverzekeringen (AOV, AWW, AVBZ) worden betaald. Voor iemand onder de 65 jaar kon dit oplopen tot 24,5 procent. Voor wie ook nog premieplichtig was voor de BVZ kon de totale heffing over de bankrente oplopen tot circa 37 procent. Met ingang van 2015 is het belastingtarief op deze rente verhoogd naar 8,5 procent. Echter, over dit inkomen zijn geen sociale premies verschuldigd.
De lokale banken houden de belasting die verschuldigd is over deze rente in op rente die wordt uitbetaald aan inwoners van Curaçao. Let op: deze bronheffing geldt niet op rentebetalingen aan buitenlandse rekeninghouders en aan lokaal gevestigde vennootschappen en andere rechtspersonen.

Vermogensinkomsten

Voor overige vermogensinkomsten geldt met ingang van 2015 een bijzonder tarief van 19,5 procent. Onder vermogensinkomsten worden onder meer verstaan:
Rente op buitenlandse bankrekeningen;
Rente op leningen aan derden;
Rente op lokale en internationale obligaties;
Dividend;
Uitkeringen uit een kapitaalverzekering.

Uitkeringen uit een Stichting Particulier Fonds of een trust zijn geen vermogensinkomsten, maar worden belast tegen het tarief van 19,5 procent. Anderzijds geldt dit bijzondere tarief niet voor inkomsten uit de verhuur van onroerend goed.
Over vermogensinkomsten zijn naast de inkomstenbelasting ook premies volksverzekeringen en, indien van toepassing, premies BVZ verschuldigd. Toch is de invoering van dit bijzonder tarief een belangrijke lastenverlichting. Tot en met 2014 werd over deze vermogensinkomsten, met uitzondering van inkomsten uit aanmerkelijk belang, het progressief tarief van maximaal 49 procent geheven. Effectief is dus sprake van een tariefsverlaging die kan oplopen tot 29 procent.

Wilt u weten wat de herziening van de belastingwetgeving voor u als gevolg heeft, neem dan gerust contact met ons op.

Mr Lennart Huijsen en mr Ingemara Bak zijn werkzaam bij PricewaterhouseCoopers Curaçao als belastingadviseurs. In deze rubriek wordt over diverse fiscale onderwerpen geschreven.

Puzzels.

PRIJSPUZZEL

HORIZONTAAL
1 Arbeidzaam, 6 kleintje, 9 een orkest leiden, 10 snavel, 11 kleding, 13 wisselborgtocht, 15 voormalig Russisch heerser, 17 klasse, 19 koeienmaag, 20 persoonlijk vnw., 21 tod, 23 Noach, 24 ambtelijk repetitor, 25 doopmoeder, 26 afgelegen, 27 been, 29 deel van een schip, 30 republiek (afk.), 32 zangstuk, 34 soort benzine, 35 verlangen, 36 zoon van Jakob, 38 rivier in Polen, 39 lamp, 40 Jamaïcaanse stroming, 41 stokstijf.

VERTICAAL
1 Tamelijk, 2 adellijk, 3 deel van het skelet, 4 fijn weefsel, 5 cijfercombinatie, 6 U Edele, 7 uitwas, 8 verdieping, 10 in de buurt, 12 op orde stellen, 14 rijgsnoer, 15 schuivende ijsheuvel, 16 kelk, 18 soort schaatsen, 20 baan, 22 elasticiteit, 26 familielid, 28 discipline, 29 streekduel, 31 godsdienstig lied, 33 gier, 35 soort handschoen, 37 projectieplaatje, 38 noodsignaal.

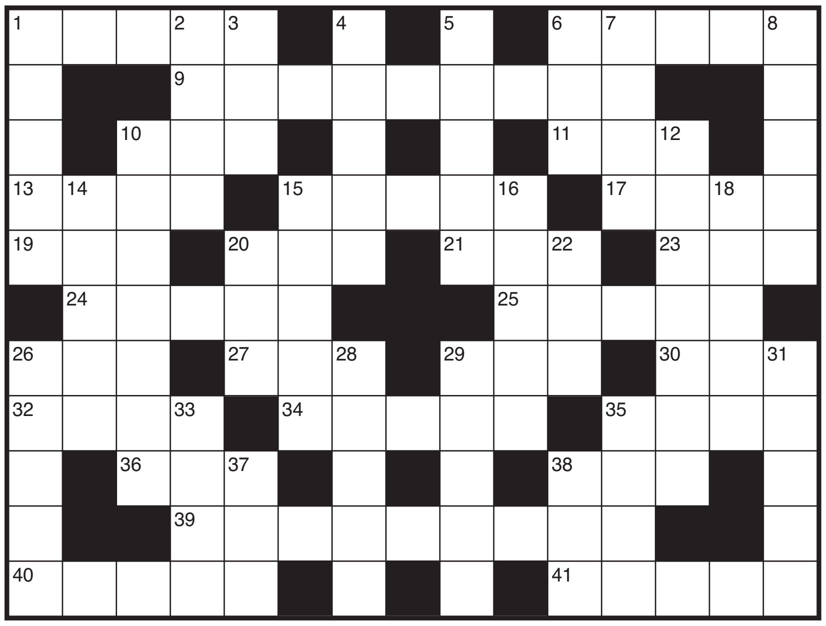

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

E. Kock
Cunucu Abao 127
Aruba

Cesario Rafaëla
Seroe Fortuna 330
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Patiastraat 13, tijdens kantooruren. Bonaire: Shon Ma Carolina, Kaya Nikiboko Noord 18.

Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel. Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744.

ZWEEDSE PUZZEL

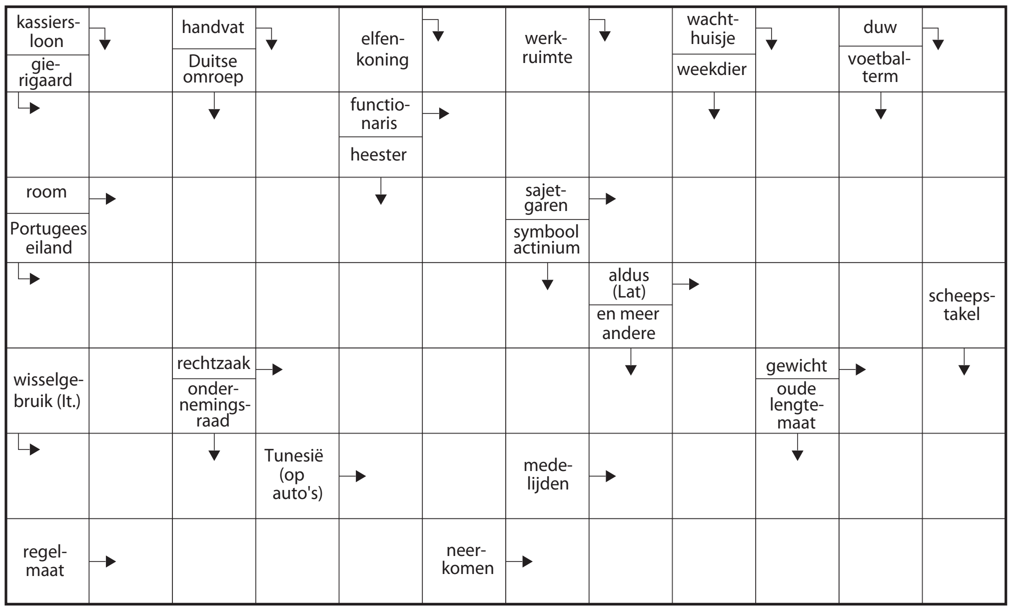

CRYPTOGRAM

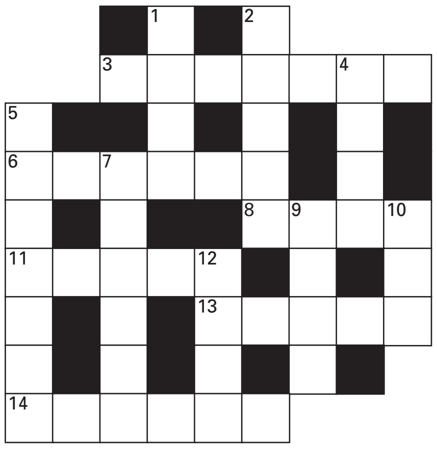

HORIZONTAAL:
3. Bij voorkeur de romp van Romeinse magistraten (7); **6.** Uitkijken is er hier niet bij (6); **8.** Bij volmaakte vriendschap hoort er een ei bij (4); **11.** Zo verliefd, het is om te stikken! (5); **13.** Het is de bedoeling dat men het overeind plaatst (5); **14.** Verblindende genegenheid (6).

VERTICAAL:
1. Bij voorkeur een groente (4); **2.** Voor dank met een luchtje! (5); **4.** Men kwam hoorbaar op voor deze wedstrijd (4); **5.** Bij verdaging geeft het paartje niet thuis (7); **7.** Na het laatste rondje wordt het een chaos (6); **9.** Bovenkant aan de kant (4); **10.** Niet bepaald een vriendelijk huisdier (3); **12.** Als je erdoor rijdt, sta je er gekleurd op! (4).

WOORDZOEKER

M	A	R	S	K	R	A	M	E	R	T	U	A
IJ	G	R	L	E	A	L	W	E	E	R	N	K
N	I	O	G	M	A	T	D	I	E	Q	I	O
E	O	L	W	H	I	I	H	G	D	U	V	E
N	O	M	S	I	E	C	A	O	F	A	E	S
V	T	A	M	L	N	T	R	L	L	S	R	T
E	R	A	S	A	R	D	A	O	E	I	S	I
G	U	I	T	O	G	A	S	R	G	M	E	E
E	E	D	P	O	C	K	E	T	B	O	E	K
R	T	P	N	E	E	V	C	S	O	D	L	O
O	A	N	O	O	M	E	N	A	S	O	B	F
R	R	L	E	E	F	N	R	Z	B	M	T	Y
U	O	K	L	U	I	S	D	E	U	R	N	Z
F	C	D	E	O	Z	T	A	J	N	N	L	A
K	E	N	D	O	D	E	C	A	E	D	E	R
N	D	R	O	G	E	R	N	P	K	E	N	C

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel voor regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

AALFUIK
AKOESTIEK
ALWEER
ASTROLOGIE
BACKGAMMON
BOSANEMOON
CRAZY
DAKVENSTER
DECORATEUR
DODECAEDER
DOLLAR
DROGER
ELFDE
FURORE
GRASHALM
JUMBO
KAASFONDUE
KATHOLIEK
KENDO
KLOON
KLUISDEUR
MARSKRAMER
MELDEN
MICROGOLF
MIJNENVEGER
NEUZEN
PENNY
POCKETBOEK
QUASIMODO
RAPPORTAGE
REISLEIDER
TATOEEREN
TREMA
UNIVERSEEL
VOLGER
WINDSTOOT

© Puzzelland/150314

SUDOKU

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

LIGHT

				4				1
9	5	4	7			8		3
	6					4	2	
5	2		9					
1				5	6		9	
			8					7
6	8	5		9			3	
3						2	7	
	1	7		3	4			

HEAVY

4			7	2				
	1				9			
		6						
	8				1			7
7					6			
	5				2	9		1
	3			4				5
		5	8					
8								3

OPLOSSINGEN VORIGE KEER

Light

6	7	4	8	9	2	3	5	1
5	9	1	6	4	3	2	8	7
8	3	2	1	5	7	6	4	9
7	4	6	5	3	1	8	9	2
3	5	8	7	2	9	1	6	4
2	1	9	4	8	6	5	7	3
1	8	3	9	6	4	7	2	5
4	2	5	3	7	8	9	1	6
9	6	7	2	1	5	4	3	8

Heavy

3	6	8	7	4	5	2	1	9
9	4	7	2	6	1	3	8	5
5	2	1	9	3	8	7	6	4
1	7	4	6	5	3	8	9	2
2	8	3	1	7	9	5	4	6
6	5	9	8	2	4	1	7	3
4	1	2	5	9	7	6	3	8
7	3	5	4	8	6	9	2	1
8	9	6	3	1	2	4	5	7

Cryptogram:
Horizontaal: 3. Mogelijk; 6. utopia; 8. ford; 11. horen; 13. opera; 14. relaas.
Verticaal: 1. Pomp; 2. bekaf; 4. ijzer; 5. nuchter; 7. ooruil; 9. open; 10. dia; 12. nova.
Woordzoeker:
ZEEOLIFANT

Zweedse puzzel

■	K	■	M	■	S	■	D	■	F	■	W
R	O	T	I	■	T	O	E	L	A	G	E
■	R	U	C	H	E	■	S	E	R	R	E
A	F	F	R	O	N	T	■	M	O	A	■
■	B	■	O	O	I	L	A	M	■	V	A
M	A	N	■	R	G	■	A	E	G	I	R
■	L	O	O	N	■	S	T	R	O	N	K

Prijspuzzel

E	N	D	■	A	A	R	D	V	L	O	■	S	U	B
E	■	I	N	C	L	■	E	■	O	L	IJ	K	■	O
M	■	T	■	N	A	I	R	O	B	I	■	U	■	U
S	C	O	R	E	■	N	■	P	■	M	I	A	U	W
■	A	■	E	■	M	E	N	S	A	■	R	■	R	■
S	P	O	E	D	I	G	■	C	A	R	A	V	A	N
■	R	■	E	■	N	A	C	H	T	■	D	■	A	■
V	I	L	L	A	■	A	■	I	■	J	E	A	N	S
A	■	A	■	K	A	L	F	K	O	E	■	P	■	L
S	■	K	O	E	T	■	A	■	L	U	I	S	■	I
T	A	S	■	N	A	U	T	I	E	K	■	O	R	K

Bestemming Curaçao.

'Nog dit jaar terugkomen'

Naam: Arjan en Stephanie Feskens
Komen uit: Montfort
Business of Pleasure: Pleasure
Aantal dagen: Twee weken
Verblijven bij: Blue Bay

Tekst: **Marja Berk**

Op een mooie dag in 2012 traden 'Steef' en Arjan op Curaçao in het huwelijk. Op de pier van toen nog Hook's Hut. Een sprookjeshuwelijk, vinden ze nog steeds. Vanwege die mooie herinnering zijn zij weer even terug op het eiland. Het woord dat bij Steef direct opkomt als zij aan Curaçao denkt is 'relaxt'. "Ja, ik voel me heerlijk op mijn gemak hier en dat was de eerste keer al zo." Arjan knikt instemmend.

Ondanks het feit dat er een auto is gehuurd, wordt er kalm aan gedaan. "Ja, de eerste keer hebben we alles gezien wat er te zien viel, maar nu ligt de nadruk op complete ontspanning", zegt Arjan. Destijds werd er ook een bezoek gebracht aan Landhuis Papaja, het opvangtehuis voor verslaafden. "We werden helemaal rondgeleid, alles werd uitgelegd. Eigenlijk belandden we daar per toeval, omdat we een landhuis van dichtbij wilden zien. Maar we waren van harte welkom om verder te komen en dat hebben we dan ook gedaan. Heel interessant."
Deze vakantie was Klein Curaçao aan de beurt en dat was een heftige ervaring. Hoezo heftig? Stephanie vertelt: "De golven waren nogal extreem en daardoor was het moeilijk om terug in de sloep te komen. Zelfs het personeel raakte in verwarring. Ik spoelde weer uit die boot en kon moeilijk weer boven komen. Ik kan er nu wel om lachen, maar het was best angstig. Het zand zat met ladingen in mijn bikini. Een personeelslid had zeewater in zijn longen gekregen en toen we terug kwamen werden we opgewacht door een ambulance. Verder was het een leuke dag", grinnikt ze.
Stephanie werkt als CEO voor het familiebedrijf in Duitsland, Arjan werkt er als hoofd van de ICT-afdeling. Het bedrijf reinigt aardgas en de apparatuur daarvoor wordt in Duitsland vervaardigd. Stephanie reist regelmatig af naar Iran, Rusland, China en Maleisië. "Dat vereist uiteraard aanpassingsvermogen. In Iran draag ik bijvoorbeeld altijd een hoofddoek." Het stel leerde elkaar kennen door de zus van Arjan, een vriendin van Stephanie. "Maar het heeft wel lang geduurd voordat we erachter kwamen dat we elkaar wel erg leuk vonden", lachen ze allebei.
Ondanks het feit dat Stephanie in dezelfde branche werkzaam is, vindt ze het erg dat ze op zo'n mooi eiland de vlammen van de Isla regelmatig ziet opflakkeren. "Ik ruik de stank, ik zie de vervuiling en geloof me, dat is niet nodig. Het systeem hier is verouderd en je ruikt het achterstallige onderhoud. Dat vind ik echt zó jammer." Arjan vult aan: "Ik las in een onderzoek dat de gemiddelde leeftijd op Curaçao lager ligt dan op Bonaire of Aruba en je hoeft je niet af te vragen hoe dat komt." Een triest gegeven.
Ondanks dat, is Stephanie overtuigd van het feit dat ze hier zou kunnen wonen. "Ja, maar wel als ik gepensioneerd ben. Ik ben er achter dat je wat geld achter de hand moet hebben, want de boodschappen zijn hier niet goedkoop, omdat hier natuurlijk alles moet worden ingevlogen."
Inmiddels hebben beiden al diverse redenen gevonden om weer terug te komen en het liefst nog dit jaar. Arjan: "Dan zou ik denk ik niet meer op een resort willen, maar toch ergens in een privéhuis. Zo krijg je toch net iets meer mee van het echte eilandleven. We zijn dan ook maar lid geworden van de Facebook-pagina Durf te vragen Curaçao. Misschien kunnen we op die manier een leuk onderkomen vinden."
Net terug van een bezoek aan Aruba vergelijkt hij de eilanden. "Aruba is natuurlijk een heel ander eiland. Ruig, wild, mooi en veel langere stranden. En zo heeft elk eiland zijn eigen charme, want we zijn ook helemaal weg van Curaçao, hoor!" Bon bini bèk, dus. Over een poosje.